

116-004

การปกครองหัวเมืองภาคใต้ทั้ง 7
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

นางสาวพรรณงาม เกาธรรมสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2519

008430

I16624063

**The Administration Of The Seven Southern Siamese Provinces
Or The So - Called "Seven Malay States"
During The Reign Of King Chulalongkorn**

Miss Phan - ngam Gothamason

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Masters of Arts

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

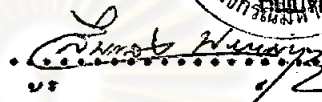
1976

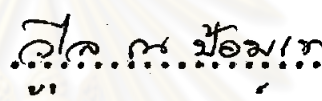
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็น
ส่วนหนึ่งของภาควิชาการศึกษาศาสตร์ปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. วิเชียร ประจวบเหมาะ)

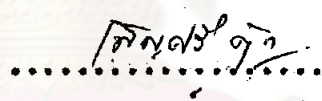

คณะกรรมการวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สืบแสง พรหมบุญ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วไล วัฒนประพร)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ชูโต)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี ชุก)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย :

ศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ชูโต
ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. แสงโสม เกษมศรี

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ เรื่อง

การปกครองหัวเมืองภาคใต้ทั้ง ๗ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

โดย

นางสาวพรรณงาม เกาธรรมสาร

แผนกวิชา

ประวัติศาสตร์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การปกครองหัวเมืองภาคใต้ทั้ง 7 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ชื่อ นางสาวพรณงาม เงามธรรมสาร แผนกวิชา ประวัติศาสตร์

ปีการศึกษา 2518

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการจัดการปกครอง "หัวเมืองภาคใต้ทั้ง 7" หรือ "หัวเมืองแขกทั้ง 7" ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญที่สุดระยะหนึ่งในประวัติศาสตร์การปกครองดินแดนส่วนนี้ของไทย โดยรัฐบาลได้นำระบบเทศาภิบาลมาใช้ โดยมีจุดประสงค์ที่จะรวมอำนาจการปกครองเข้าสู่ส่วนกลาง เป็นผลให้การปกครองดินแดนส่วนนี้มีรูปแบบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับส่วนอื่นของประเทศในที่สุด

ในประการต้น การศึกษานี้มุ่งชี้ให้เห็นมูลเหตุที่มาของปัญหาต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยผลักดันให้รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปการปกครองดินแดนนี้ ทั้งที่เป็นมูลเหตุอันเกิดจากสภาพการปกครองภายในที่มีมาแต่เดิม และแรงผลักดันอันเกิดจากภัยจักรวรรดินิยมภายนอก โดยศึกษาจากพัฒนาการทางความสัมพันธ์ที่ไทยมีกับดินแดนส่วนนี้ รวมทั้งที่สภาพการปกครองภายในดินแดนนั้นก่อนที่การปฏิรูปการปกครองจะเริ่มขึ้น ศึกษาถึงปัญหาทางการปกครองภายในดินแดนนี้ที่ค่อย ๆ ปรากฏชัดเจนและรุนแรงขึ้น นับตั้งแต่ พ.ศ. 2425 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงเวลาเกี่ยวกับเกิดปัญหากรณีพิพาทระหว่างไทยและอังกฤษ อันเนื่องด้วยปัญหาพรมแดนเปอร์ัค - รามัน ชี้ให้เห็นทัศนะของทั้งสองฝ่ายที่มีต่อปัญหานั้น ตลอดจนผลสะท้อนของปัญหานั้นที่มีต่อการจัดการปกครองดินแดนส่วนนี้ของไทย การศึกษาขั้นต่อมา เน้นถึงกระบวนการปฏิรูปการปกครอง

หัวเมืองเหล่านี้ที่ดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปในระยะแรก (พ.ศ. 2439 - 2444) ปฏิกริยาต่อต้านจากเจ้าเมืองทั้งหลายที่ต้องสูญเสียอำนาจ ความสนใจและความพยายามของนักธุรกิจและข้าราชการอังกฤษประจำแหลมมลายูที่มุ่งจะผนวกดินแดนส่วนนี้ไว้ใต้การคุ้มครองของอังกฤษ ตลอดจนเหตุการณ์ปัตตานี ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444 - 2445) วิเคราะห์ให้เห็นแนวโน้มของนโยบายอังกฤษต่อเหตุการณ์ดังกล่าว รวมทั้งแนวโน้มของไทยในการแก้ไขปัญหานี้ทั้งจากภายในและภายนอก ท้ายที่สุด มุ่งชี้ให้เห็นการดำเนินการคัดแปลงแบบแผนการปกครองแบบใหม่ให้สอดคล้องกับลักษณะความเชื่อทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของราษฎรส่วนใหญ่ในดินแดนนั้น (ระหว่าง พ.ศ. 2445 - 2449) อันเป็นผลให้รัฐบาลไทยบรรลุเป้าหมายระยะสั้นในการปฏิรูปการปกครองดินแดนส่วนนั้น โดยการประกาศตั้งมณฑลปัตตานีใน พ.ศ. 2449

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title The Administration of the Seven Southern
 Siamese Provinces or the so - called
 "Seven Malay States" during the Reign of
 King Chulalongkorn

Name Miss Phan - ngam Gothamasan
 Department of History

Academic Year 1975

ABSTRACT

This is a study of the administration of the "Seven Southern Siamese Provinces" or "the so - called" Seven Malay States" during the reign of King Chulalongkorn, a critical period in the history of the Siamese administration of these provinces when the "Thesaphiban system" was introduced in order to centralize provincial administration of these provinces. Administrative reform was thus achieved in making the seven Southern provinces similar to other provinces of the country.

The study aims at pointing out the forces which called for the administrative reform of the region: both internal problems which originated from the traditional government and external problems threatened by western imperialism. The thesis explores the relationship between the central government and the

regional government with particular reference to the reign of King Chulalongkorn. It examines traditional administration of the region and its obstacles which gradually showed up and became so critical from the year 1882 onwards. Meanwhile, problems between Britain and Siam concerning Perak - Reman boundary question arose. The attitudes of the two countries towards these problems are observed as well as its effects on Siam's administrative policy.

The study also concerns the process of reform which was at first half - hearted (1896 - 1901), the reactions of the former governors or the Malay Rajahs whose power was limited and Britain's interest in the region. "Patani - Incident" (February 1902) is analysed as well as Britain's attitudes and her policy towards the problem; including Siam's policy in tackling her problems, both external and internal.

Lastly, the thesis is devoted to the implementation of modern administrative patterns which conformed to the beliefs, culture, religion and tradition of the local people (1902 - 1906). This resulted in the achievement of the short - term plan of the reform i.e. the proclamation of the founding of "Menthon Patani" in 1906.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยคำแนะนำที่มีค่า และความกรุณาในการตรวจแก้ไขของ ศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ชูโต และ ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. แสงโสม เกษมศรี อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้รับความช่วยเหลือ แนะนำตลอดจนให้พิมพ์เอกสารชิ้นต้น และวิทยานิพนธ์ที่ทรงคุณค่าจาก ดร. เทช บุนนาค ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แฉะ นุมนนท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สืบแสง พรหมบุญ และ Professor Dr. Eunice Thio แห่งมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ ได้รับความร่วมมือในการหาหลักฐานเอกสารชิ้นต้นบางชิ้นจาก ดร. ประพศ พิษณุ นคร ในนามของคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ได้รับความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการค้นหาหลักฐาน จากเจ้าหน้าที่ของกองจดหมายเหตุแห่งชาติ และหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กองบรรณาสาร กระทรวงต่างประเทศ ตลอดจนอาจารย์และบรรณารักษ์ประจำหอสมุดมหาวิทยาลัยสิงคโปร์

ความช่วยเหลือทางการเงินจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยแก่ผู้เขียนเป็นเวลา 2 ปี ในระหว่างการค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์นี้ ไม่รวมถึงเงินอุดหนุนการพิมพ์วิทยานิพนธ์อีกจำนวนหนึ่งต่างหาก คำแนะนำ กำลังใจ ตลอดจนความช่วยเหลือในการตรวจทานแก้ไข ของเพื่อนรักบางคน

ผู้เขียนขอขอบคุณบุคคลและสถาบันที่ได้อุปถัมภ์ถึงข้างต้น ด้วยความระลึกถึงพระคุณด้วยใจจริง

สำหรับความเข้าใจเอื้ออรรถของน้อง ๆ และเห็นสิ่งอื่นใด สำหรับความรัก ความอดทน และความเสียสละอันสูงสุดของพ่อและแม่สุดที่รัก ผู้เป็นกำลังใจและเป็นหลักชัยที่ทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสิ้นลงได้ ภายหลังจากระยะเวลาอันยาวนานนี้ ไม่อาจมีคำกล่าวขอบคุณใด ๆ นอกจากความพยายามทั้งหมดที่ผู้เขียนมีต่อการวิจัยนี้ และความดีใจ ๆ อันอาจมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

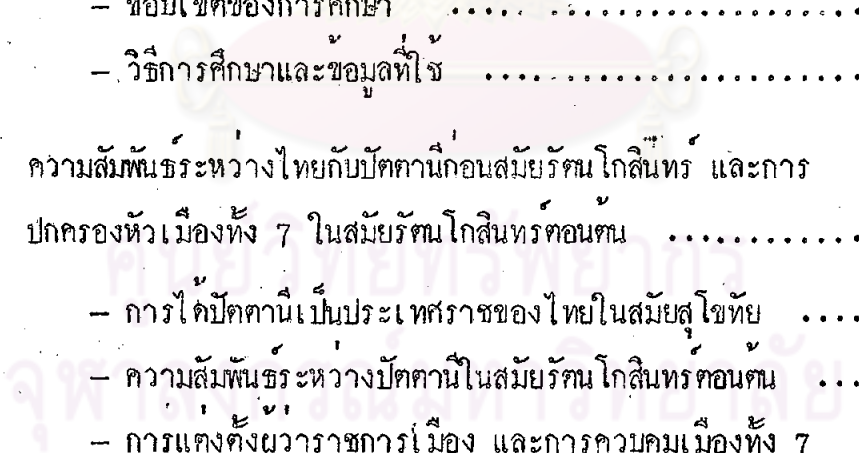

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	3
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๕
กิตติกรรมประกาศ	๘
บทที่	
1 บทนำ	1
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
- จุดมุ่งหมายของการศึกษา	8
- ขอบเขตของการศึกษา	8
- วิธีการศึกษาและข้อมูลที่ใช้	9
2 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับปัตตานีก่อนสมัยรัตน โกสินทร์ และการ ปกครองหัวเมืองทั้ง 7 ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	10
- การได้ปัตตานีเป็นประเทศราชของไทยในสมัยสุโขทัย	10
- ความสัมพันธ์ระหว่างปัตตานีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ...	20
- การแต่งตั้งผู้ว่าราชการเมือง และการควบคุมเมืองทั้ง 7	30
3 การปกครองหัวเมืองทั้ง 7 ก่อนการปฏิรูป พ.ศ. 2439	44
- การปกครองหัวเมืองโดยทั่วไปก่อน พ.ศ. 2435	44
- สภาพการปกครองหัวเมืองทั้ง 7 ก่อนการปฏิรูปการปกครอง	49

4	การคุกคามจากภายนอกอันเนื่องด้วยปัญหาพรมแดนระหว่างเปร็ด - รามัน	82
	- ข้อขัดแย้งทางพรมแดนเปร็ด - รามัน พ.ศ. 2425 - 2428 (ค.ศ. 1882 - 1885)	88
	- การเจรจาทางการทูตระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลอังกฤษ พ.ศ. 2428 - 2430 (ค.ศ. 1885 - 1887)	105
	- ความวุ่นวายทางการปกครองเมืองรามัน พ.ศ. 2434 - 2436 (ค.ศ. 1891 - 1893)	121
5	การปฏิรูปการปกครองหัวเมืองทั้ง 7 พ.ศ. 2439 - 2445 ...	133
	- การปฏิรูปการปกครองหัวเมืองโดยทั่วไป	133
	- การเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการปกครองในหัวเมือง ทั้ง 7	143
	- แนวนโยบายการปฏิรูปการปกครอง ร.ศ. 114	159
	- การปฏิรูปการปกครองในระยะแรก (พ.ศ. 2439 - 2444)	175
	- แผนการปฏิรูปและกฎข้อบังคับ ร.ศ. 120	203
	- การต่อต้านการปฏิรูป ร.ศ. 120 (กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2445)	218
	- ความสนใจและบทบาทของอังกฤษต่อหัวเมืองทั้ง 7 พ.ศ. 2440 - 2445 (ค.ศ. 1897 - 1902)	227
	- ขอตกลงพรมแดน พ.ศ. 2442 (ค.ศ. 1899)	230

- การขยายอำนาจของอังกฤษในหัวเมืองมลายูของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2443 - 2445 (ค.ศ. 1899 - 1902)	250
6 การจัดระเบียบการปกครองหัวเมืองทั้ง 7 ให้เป็นมณฑลเทศาภิบาล โดยสมบูรณ พ.ศ. 2445 - 2449	279
- การแก้ปัญหาเมืองระแงะ รามัน และสายบุรี	279
- การวางระเบียบการปกครอง การศาล และการคลัง (พ.ศ. 2445 - 2449)	293
- การทำนุบำรุงเมือง	314
7 บทสรุป	321
บรรณานุกรม	330
ภาคผนวก	352
ประวัติการศึกษา	389

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย